

OILAVIY BIZNES VA TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISH ASOSIDA MAMLAKAT IQTISODIY SALOHIYATINI OSHIRISH

Uzoqov Biloliddin Muhammadjon o'g'li
Andijon mashinasozlik instituti "Iqtisodiyot" yonalishi
4-bosqich talabasi

Annotatsiya: Maqolada tadbirkorlik faoliyatini rivojlantirishda davlat tomonidan olib borilayotgan islohatlar, qabul qilingan dasturlarning bajarilishi va yaratilayotgan imkoniyatlar haqida ma'lumotlar berilgan.

Kalit so'zlar: "Har bir oila - tadbirkor" Davlat dasturi, tadbirkorlik, oilaviy tadbirkorlik, oila xo'jaligi, innovatsiyalar, moliyaviy qo'llab-quvvatlash, iqtisodiy o'sish, ishlab chiqarish, boshqarish.

Mustaqillik yillaridagi rivojlanish davomida barcha sohalarda bo'lgani kabi oilaviy biznes sohasida ham katta o'zgarishlar sodir bo'ldi. Bozor munosabatlariga o'tishning asosiy sharti ko'p ukladli iqtisodiyotni va raqobat muhitini shakllantirishning huquqiy, tashkiliy shart-sharoitlari vujudga kelishidan iboratligi uchun ushbu davrda xususiylashtirishga va tadbirkorlik faoliyatini rivojlantirishga katta e'tibor qaratildi. Iqtisodiy islohotlarni chuqurlashtirishda bozor muhitini yuzaga keltirishning asosiy omillaridan biri kichik biznesni rivojlantirish bo'ldi. Uning turli yo'nalishlaridan biri bo'lgan oilaviy biznesga ham katta e'tibor berilmoqda. Har bir oila o'zi yuqori darajada foyda olish bilan birga, u jamiyat uchun zarur bo'lgan mahsulotlarni ishlab chiqaradi va xizmat turlarini yaratadi, mamlakat uchun yangi bo'lgan bozorlarni yaratadi, aholini ish bilan band qilishda hissa qo'shadi, boshqa tashkilot va oilalarda ishlab chiqarilgan mahsulotlar va yaratilgan xizmatlarni iste'molchisi sifatida yuzaga chiqadi, ma'lum turdagi soliqlarni to'lab mamlakat iqtisodiyotini rivojlantirishga hissa qo'shadi. Ushbu vazifalarni bajarish davomida o'tgan yillarda mamlakat iqtisodiyotida kichik biznes va xususiy tarmoq ko'lami hamda hajmi salmoqli darajada o'sdi. Oilaviy biznes bilan shug'ullanayotgan oilalar soni va shunga mos ravishda uning yalpi ichki mahsulotdagi ulushi ortib bormoqda. "Oilaviy tadbirkorlik to'g'risida"gi Qonunning 1-moddasiga muvofiq oilaviy tadbirkorlik oila a'zolari tomonidan tavakkal qilib va o'z mulkiy javobgarligi ostida daromad (foyda) olish maqsadida amalga oshiriladigan tashabbuskorlik faoliyati bo'lib, o'z ishtirokchilarining ixtiyoriyligiga asoslanadi. Oilaviy tadbirkorlik yuridik shaxs tashkil etgan yoki tashkil etmagan holda amalga oshirilishi mumkin. Yuridik shaxs tashkil etgan holda amalga oshiriladigan oilaviy tadbirkorlikning tashkiliy-huquqiy shakli oilaviy korxonadir. Yuridik shaxs tashkil etmagan holda oilaviy tadbirkorlik qonun hujjatlarida belgilangan tartibda amalga oshiriladi. ASOSIY QISM

2017 — 2021-yillarda O‘zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo‘nalishi bo‘yicha Harakatlar strategiyasida belgilangan vazifalarni ijro etish, biznes hamjamiyati va davlat organlari o‘rtasida samarali muloqot va sog‘lom sherikchilik mexanizmlarini yo‘lga qo‘yish, xususiy mulkchilik va tadbirkorlik subyektlarining huquqlari va qonuniy manfaatlarini ishonchli muhofaza qilish kafolatlarini kuchaytirish, tadbirkorlar bilan biznes-muhitni takomillashtirish masalalari bo‘yicha dolzarb axborot almashinuvining doimiy kanalini, avvalo viloyatlar, shaharlar va tumanlarda joriy etish, tadbirkorlik faoliyatini qo‘llab-quvvatlash borasida amalga oshirilayotgan chora-tadbirlarning amaliy natijalariga erishish, o‘zining biznesini tashkil etish va yuritishda aholiga har tomonlama ko‘mak berish, shuningdek, tadbirkorlik subyektlariga sifatli davlat xizmatlari ko‘rsatishni ta‘minlandi.

Tadbirkorlik bilan shug'ullanishni ixtiyor etgan aholiga imtiyozli kreditlar ajratish quyidagi miqdorlarda va quyidagi mas'ul tashkilotlar tomonidan olib boriladi: Hududlarni ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirish bo'yicha sektor rahbarlari va mahalla fuqarolar yig'inlari tavsiyanomalari asosida eng kam ish haqining 150 baravari miqdorida imtiyozli kreditlar berilishi yo'lga qo'yiladi.

Belgilangan tartibda ro'yxatdan o'tib, faoliyat olib borayotgan tadbirkorlik faoliyati subyektlariga sug'urta polislari, uchinchi shaxs kafilligi, kredit hisobiga sotib olinayotgan molmulklar garovi, Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Tadbirkorlik faoliyatini rivojlantirishni qo'llab-quvvatlash davlat jamg'armasining kafilligi bo'yicha EKIHning 1000 baravari miqdorida imtiyozli kredit ajratish mumkin. Tadbirkorlik faoliyati subyektlarining investitsiyaviy loyihalarini kreditlashda qonun hujjatlari doirasida belgilangan ta'minot turlariga asosan EKIHning 1000 baravaridan ham ortiq miqdorda imtiyozli kreditlar ajratilishi mumkin. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Tadbirkorlik faoliyatini rivojlantirishni qo'llab-quvvatlash davlat jamg'armasi "Har bir oila - tadbirkor" dasturi doirasida tadbirkorlik faoliyati subyektlariga ajratiladigan kreditlarga ustuvor ravishda kafilliklar va foiz harajatlarini qoplash uchun kompensatsiyalar ajratadi.

Oilaviy tadbirkorlarga tijorat banklari tomonidan imtiyozli kreditlarning qaytmaslik xatari sug'urtalanganda sug'urta to'lovi 1,5 foizdan ortiq bo'lmagan miqdorda belgilanadi va sug'urtalash shartlari yengillashtiriladi.

XULOSA: Oilaviy biznes faoliyatiga alohida e'tibor berilishiga qaramasdan, ushbu sohada amalga oshirilishi lozim bo'lgan ishlar talaygina. Ushbu yo'nalishdagi ishlarni yanada jadal sur'atlarda rivojlanishi uchun ulardagi boshqaruv faoliyatini hozirgi davr darajasiga chiqarish talab etilmoqda. Zamonaviy boshqaruv usullari va tamoyillaridan foydalanish sohasida, iqtisodiy resurslardan foydalanish tartibi sohasida, mehnat resurslarini boshqarish faoliyati sohasida amalga oshirilishi lozim bo'lgan ishlar mavjud.

Foydalangan adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018 yil 7 iyundagi PQ-3777-son "Har bir oila -tadbirkor" Dasturini amalga oshirish to'g'risida"gi Qarori. Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, 08.06.2018 y., 07/08/377/1325-son.
2. I.M.Xasanov. "Iqtisodiyotni modernizatsiyalash sharoitida oilaviy tadbirkorlik salohiyatining iqtisodiy natijadorligini oshirish (Farg'ona viloyati misolida)". I.f.f.d.(PhD) diss..Namangan-2021 y.139 bet.
3. Xasanov I.M. Iqtisodiy taraqqiyot va oilaviy tadbirkorlik. // «O'zbekiston iqtisodiy axborotnomasi» jurnali, 2021 yil, №2-son. 68-69-b.
4. Xasanov I.M. Essence, Mission And Value of Entrepreneurship Activity. //The American journal of Management and Economics Innovations (IMPACT FACTOR:5,3; <https://usaiournalshub.com/index.php/tajmei/issue/view/199>) 28 fevral, 2021 yil. 38-45-b.